

Klasa: 701-01/12-02/02

Urbroj: 5030106-12-1

Zagreb, 12. srpnja 2012.

PREDSJEDNIKU HRVATSKOGA SABORA

Predmet: Izvješće o ostvarivanju prava na pravnu pomoć i utrošku sredstava u 2011. godini

Na temelju članka 69. Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći (Narodne novine, br. 62/2008 i 81/2011), Vlada Republike Hrvatske podnosi Izvješće o ostvarivanju prava na pravnu pomoć i utrošku sredstava u 2011. godini.

Za svoje predstavnike, koji će u njezino ime sudjelovati u radu Hrvatskoga sabora i njegovih radnih tijela, Vlada je odredila Orsata Miljenića, ministra pravosuđa, Sandru Artuković Kunšt, zamjenicu ministra pravosuđa i dr. sc. Vanju Bilića, pomoćnika ministra pravosuđa.

PREDSJEDNIK

Zoran Milanović

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

**IZVJEŠĆE O OSTVARIVANJU PRAVA NA PRAVNU POMOĆ
I UTROŠKU SREDSTAVA U 2011. GODINI**

Zagreb, srpanj 2012.

SADRŽAJ

I.	UVODNE NAPOMENE.....	2
II.	ZAKONODAVNI OKVIR U REPUBLICI HRVATSKOJ.....	3
III.	INSTITUCIONALNI OKVIR U REPUBLICI HRVATSKOJ.....	8
IV.	OSTVARIVANJE PRAVA NA PRAVNU POMOĆ I UTROŠAK SREDSTAVA U 2011. GODINI.....	9
V.	AKTIVNOSTI MINISTARSTVA PRAVOSUĐA.....	23
VI.	OCJENA STANJA.....	24
	Sažetak sadržaja	25

(Prilozi: Statistički podaci - tabelarni prikaz)

I. UVODNE NAPOMENE

Nesumnjivo je da institut besplatne pravne pomoći nije nepoznanica u pravnom sustavu Republike Hrvatske. Prije donošenja Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći u lipnju 2008. godine, samo je određenim kategorijama građana bila omogućena pravna pomoć u svrhu olakšavanja pristupa sudu, no potrebno je napomenuti da je ipak ostao jedan velik broj građana čija su prava i dalje ostala nezaštićena. Naime, radilo se o parcijalno uređenom sustavu koji se realizirao kroz primjenu više propisa, stoga se pokazala potreba za dogradnjom sustava besplatne pravne pomoći, tako da se upravo cjelovitijom, a samim time i djelotvornijom dogradnjom postojećeg sustava pravne pomoći regulira i omogućiti najpotrebitijim, ujedno najčešće ekonomsko i socijalno najugroženijim grupama građana, učinkovit pristup, ne samo sudovima, već i ostalim tijelima koja rješavaju o njihovim pravima i obvezama. Republika Hrvatska prepoznala je tu potrebu, pristupivši uređenju te problematike upravo kroz donošenje Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći. Time se, u svrhu stvaranja jednakih uvjeta pristupa pravosuđu, sve građane stavlja u ravnopravan položaj u odnosu na situacije kad im je potrebna bilo kakva pravna pomoć prilikom sastavljanja podnesaka pred nadležnim tijelima, zastupanju u sudskim i upravnim stvarima, ali i u slučajevima kada je pravna pomoć potrebna prilikom mirenja ili alternativnog načina rješavanja nastalog spora.

Obzirom da se radi o Zakonu koji je između ostaloga usvojen i u okviru procesa pregovora Republike Hrvatske za punopravno članstvo u Europskoj uniji, prilikom njegove izrade vodilo se računa o pravnoj stečevini Europske unije, o međunarodnim standardima i preporukama sadržanim u dokumentima Vijeća Europe, te u međunarodnim ugovorima kojih je Republika Hrvatska stranka, kao i sudskoj praksi Europskog suda za ljudska prava.

Uspostava sustava besplatne pravne pomoći nesumnjivo predstavlja značajan korak u unaprjeđenju pravnog sustava Republike Hrvatske, jer osim što omogućuje pružanje pravne pomoći u svim građanskim postupcima, ide i stepenicu više, te slijedeći noviju praksu Europskog suda za ljudska prava, osigurava i pružanje pravne pomoći u upravnim postupcima i upravnom sporu. Slijedeći preporuke dokumenata Vijeća Europe, proširen je krug pružatelja, tako da osim odvjetnika, pravnu pomoć pružaju i nevladine organizacije, sindikati i pravne klinike.

Ministarstvo pravosuđa je 2011. godine pristupilo opsežnoj noveli Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći, koja je za cilj imala daljnje unaprjeđenje postojećeg sustava pravne pomoći, povećanje učinkovitosti pravosuđa, te dodatnu prilagodbu sustava potrebama građana.

U skladu s odredbama Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći (Narodne novine, br. 62/2008 i 81/2011), Ministarstvo pravosuđa kao središnji nositelj uspostave sustava pravne pomoći, odgovorno je i za zakonitost provedbe Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći, kao i za kontinuirani nadzor nad provedbom, te je stoga u obvezi svake godine Vladi Republike Hrvatske podnijeti Izvješće o ostvarivanju prava na pravnu pomoć i utrošku sredstava za prethodnu godinu. Kako se radi o sustavu koji jamči ostvarenje temeljnog ljudskog prava, pristupa pravosuđu pod jednakim uvjetima, bilo je potrebno osigurati i parlamentarni nadzor nad provedbom ovog Zakona. Takav zakonski mehanizam osigurava kontrolu rada i učinkovitosti središnjih tijela državne uprave u primjeni propisa, no također omogućuje

Hrvatskome saboru uvid i u utrošak sredstva osiguranih za tu svrhu u državnom proračunu Republike Hrvatske, kroz pokazatelje koji čine sastavni dio ovog Izvješća.

U ovom Izvješću dat će se prikaz sustava pravne pomoći, s posebnim osvrtom na Novelu Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći iz srpnja 2011. godine. Također, ukazat će se na provedene aktivnosti Ministarstva pravosuđa, kao i na daljnje planove i aktivnosti u smjeru jačanja sustava pravne pomoći u Republici Hrvatskoj kao instrumenta zaštite prava na pristup sudu i mehanizma koji doprinosi većoj učinkovitosti pravosuđa u cjelini.

II. ZAKONODAVNI OKVIR U REPUBLICI HRVATSKOJ

Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda iz 1950 godine, koja je na snazi u Republici Hrvatskoj od 5. studenoga 1997. godine, uređuje u članku 6. stavku 1. pravo na pristup sudu i propisuje slijedeće:

„Radi utvrđenja svojih prava i obveza građanske naravi ili u slučaju podizanja optužnice za kazneno djelo protiv njega svatko ima pravo da zakonom utvrđeni neovisni i nepristrani sud pravično, javno i u razumnom roku ispita njegov slučaj. Presuda se mora izreći javno, ali se sredstva priopćavanja i javnost mogu isključiti iz cijele rasprave ili njezinog dijela zbog razloga koji su nužni u demokratskom društvu radi interesa morala, javnog reda ili državne sigurnosti, kada interesi maloljetnika to traže, ili u opsegu koji je po mišljenju suda bezuvjetno potreban u posebnim okolnostima gdje bi javnost mogla biti štetna za interes pravde.“

Pravični sudski postupak započinje jamstvom da pojedinac ima pravo na pristup sudu koji omogućava sve oblike sudske zaštite. Pravo na pristup sudu mora biti stvarno, a ne samo formalno. Bilo kakvo ograničenje pristupa sudu mora se temeljiti na opravdanom cilju, a sredstva koja se koriste moraju biti razmjerna tom cilju. Premda pristup sudu u pojedinim slučajevima može biti ograničen, npr. nastupom zastare ili zahtjevom u građanskima stvarima za predujmljivanjem troškova postupka ili ograničenjem stranačke sposobnosti, ograničenja ne smiju biti takve naravi da bitno naštetu pravu na pristup sudu.

U određenim je okolnostima nužna stručna pravna pomoć kako bi se pojedincu osiguralo uživanje prava na pristup sudu, posebno u onim slučajevima kada je riječ o osobama koje nemaju dovoljno financijskih sredstava za osiguranje profesionalne pomoći, te je u takvim situacijama nužno osiguranje pravne pomoći od strane države kao granata usluge, bilo da se radi o potpunom oslobođenju od plaćanja troškova postupka ili uz djelomično participiranje u trošku od strane korisnika usluge. Posebno je Sud za ljudska prava taj stav izrazio u odluci Airey protiv Irske (1979. godine). Naime, tom je presudom Sud prvi puta proširio područje primjene prava na besplatnu pravnu pomoć i na predmete građanske naravi, utvrdivši povredu članka 6. stavka 1. Konvencije, iz razloga što podnositeljica koja je bila slabog imovnog stanja, u postupku razvoda braka, nije mogla platiti odvjetnika koji bi je u tom postupku zastupao, te nije ni postojalo pravo na besplatnu pravnu pomoć za stranke koje traže sudsku rastavu braka. Europski sud je zaključio da postoji povreda prava na pristup sudu jer u svijetlu složenosti samog postupka pred Višim sudom, mogućnost uspjeha u sporu neobrazovane stranke koja se sama zastupa pred tim sudom samo je teoretske naravi.¹

---

¹ Airey v. Ireland, 6289/73, presuda od 9. listopada 2009. godine

Međutim, Europski sud za ljudska prava također je utvrdio da država može odbiti pružanje pravne pomoći, a da ne povrijedi članak 6. stavak 1. Konvencije, kada je očigledno da pojedinac dobro poznaje važeće pravo, a nije riječ o složenim pravnim pitanjima (McVicar protiv UK iz 2002. godine), odnosno kada osnove za podnošenje žalbe nisu toliko ozbiljne da zahtijevaju stručnu pravnu pomoć (Del Sol protiv Francuske iz 2002. godine) i (Essaadi protiv Francuske iz 2002. godine)². U slučaju Del Sol, Europski sud nije utvrdio konačnom presudom povredu prava na pristup sudu, iako podnositeljici nije bila odobrena pravna pomoć radi podnošenja izvanrednog pravnog lijeka Kasacijskom sudu u postupku u kojem je brak razveden, i u kojem je odlučeno o pravnim posljedicama njegova prestanka. Iako je u Francuskoj pravna pomoć postojala za takve slučajeve, zahtjev je odbijen uz obrazloženje da, iako je na strani tužiteljice zadovoljen uvjet imovinskog cenzusa, njezino obraćanje Kasacijskom sudu nije imalo nikakvih osnova za uspjeh prema ocjeni tijela nadležnog za odobravanje pravne pomoći, radi nepostojanja opravdanih razloga za pobijanje odluka nižih sudova. Europski sud je u presudi utvrdio da nije došlo do povrede prava na pristup sudu, jer iako u nekim građanskim slučajevima može postojati obveza osiguranja pravne pomoći, Europska konvencija ne jamči pravo na besplatnu pravnu pomoć u svim građanskim sporovima. Također, u tom je predmetu Sud ponovio stav da pravo na pristup sudu nije apsolutno pravo. Pravo na pristup sudu se u opravdanim slučajevima može ograničiti, u čemu svaka država uživa određenu slobodu procjene (margin of appreciation); svaka država ima pravo odrediti uvjete za ostvarivanje besplatne pravne pomoći i način na koji se koristi novac iz državnog proračuna dok se ne ograničavaju ili krše Europskom konvencijom zajamčena prava.³

Pravo građana na pristup sudu, kao temeljeno ljudsko pravo, utvrđuje i Ustav Republike Hrvatske, koji u članku 29. stavku 1. propisuje da : „Svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni, neovisni i nepristrani sud pravično i u razumnom roku odluči o njegovim pravima i obvezama, ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela.“.

Potreba uređenja sustava pravne pomoći u Republici Hrvatskoj na sveobuhvatan način proizašla je iz nekoliko važnih činjenica koje su obilježavale pravni sustav na tom polju. Prvenstveno je to postojanje partikularizma prava, te paralelnih zakonskih rješenja koja su na sličan način rješavala materiju u području pravne pomoći, poglavito u dijelu koji se tiče građanskih postupaka. Nadalje, bilo je potrebno konačno zadovoljiti međunarodnopravne standarde i postići usklađenje s relevantnim odredbama Ustava Republike Hrvatske o jednakosti svih pred sudom i drugim tijelima, pravu na pravično suđenje i vladavini prava, te istaknuti važnost uloge države da podrži i intervenira uvijek kada je to potrebno radi zaštite temeljnih ljudskih prava, u ovom slučaju osiguranja prava na pristup sudu i drugim tijelima koja odlučuju o pravima i obvezama građana.

Donošenjem Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći u lipnju 2008. godine, po prvi se puta u Republici Hrvatskoj započelo sa stvaranjem cjelovitog sustava pravne pomoći u građanskim i upravnim stvarima, uz uvažavanje ranije spomenutih standarda. Tako je, unatoč postojanju nekih oblika pravne pomoći uređenih posebnim propisima (Zakon o parničnom postupku, Zakon o odvjetništvu, Zakon o sudskim pristojbama, i dr.), usvajanjem Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći (Narodne novine, broj 62/2008), ipak došlo do objedinjavanja i utvrđivanja pojma besplatne pravne pomoći, kao instrumenta zaštite pristupa sudu svima pod

² Vidi: D. Gomien, *Europska konvencija o ljudskim pravima*, Zadar, 2007., str. 86-87

³ Vidi: A. Uzelac, P. Stojčević i T. Petrašević, *Razvod braka u praksi europskih sudova*, http://alanuzelac.from.hr/pubs/A39_Razvod_braka_u_praksi_europskih_sudova.pdf i *Del Sol v France*, 46800/99, presuda od 26. veljače 2002. godine

jednakim uvjetima te isticanja važnosti uloge države kao garanta osiguranja tog prava. Također je tim prvim Zakonom došlo do određene harmonizacije hrvatskog pravnog sustava na tom polju sa zahtjevima međunarodnopravno priznatih standarda, posebno u dijelu koji se odnosi na određivanje objektivnih kriterija koji moraju postojati na strani osobe koja traži odobravanje pravne pomoći, kako bi se isto pravo odobrilo, zatim u odnosu na proširenje kruga korisnika pravne pomoći i na strane državljane, pod određenim uvjetima, kao i na proširenje kruga pružatelja pojedinih oblika pomoći u skladu s uvjetima propisanim Zakonom. Nadalje, Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći sadrži detaljne odredbe kojima se uređuje sam postupak podnošenja i odlučivanja o zahtjevu građana za odobravanje korištenja pravne pomoći, kao i tijela ovlaštena na donošenje te odluke, odnosno tijelo nadležno za odlučivanje o žalbi, te tužbi osobe koja smatra da je odlukom nadležnog tijela to pravo nezakonito uskraćeno, i u konačnici propisan je standardni obrazac zahtjeva kojim se postupak odobravanja pravne pomoći pokreće, a koji u velikoj mjeri slijedi obrazac propisan Odlukom Komisije 2004/844/EZ, od 9. studenoga 2004. godine, o utvrđivanju oblika zahtjeva za pravnu pomoć prema Direktivi 2003/8/EZ o poboljšanju pristupa sudu u prekograničnim sporovima, uspostavljanjem minimalnih zajedničkih pravila, a koja Direktiva je u cijelosti ugrađena i u zakonski tekst.

Odlukom Ustavnog suda Republike Hrvatske, broj: U-I-722/2009, od 6. travnja 2011. godine (Narodne novine, broj 44/2011), utvrđena je neustavnost pojedinih odredbi Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći, i to:

- odredbe kojom se primjerice navodi što se sve u svijetlu Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći može osobito smatrati egzistencijalnim pitanjem (članak 5. stavak 2.)
- odredbe kojima su propisani imovinski kriteriji za odobravanje korištenja pravne pomoći (članak 8.)
- odredbe kojom se predviđa mogućnost da odvjetnik odbije pružiti pravnu pomoć korisniku po uvjetima propisanim Zakonom o odvjetništvu, odnosno Kodeksom odvjetničke etike i Statutom Komore (članak 10. stavak 2.)
- odredbe kojom se nalaže obveza vraćanja iznosa plaćene pravne pomoći prema obračunatoj uputnici u slučaju uspjeha u sporu korisnika pravne pomoći (članak 37.)
- odredbe kojom se uređuje način osiguranja sredstava za pružanje primarne pravne pomoći, ovlaštenim udrugama i pravnim klinikama (članak 53. stavak 2.).

Ministarstvo pravosuđa, slijedeći pravno shvaćanje Ustavnog suda Republike Hrvatske izraženo u obrazloženju ranije spomenute Odluke, pristupilo je opsežnoj analizi postojećeg Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći, te njegovih učinaka u cijelosti, koristeći upravo mišljenje Ustavnog suda Republike Hrvatske o ovoj materiji, kao temelj za izmjenu i onih odredbi Zakona koje su se, neovisno od ocjene Suda, pokazale manjkavim ili su se pojedina zakonska rješenja u praksi pokazala nedorečenima. Rezultat tog rada je i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći (Narodne novine, broj 81/2011), koji je stupio na snagu 15. srpnja 2011. godine, osim pojedinih odredbi tog Zakona koje će stupiti na snagu 1. siječnja 2013. godine.

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći predstavlja značajan korak k daljnjem unaprjeđenju sustava pravne pomoći u Republici Hrvatskoj, u smislu približavanja sustava krajnjem korisniku, kroz jasnija i suvremenija zakonska rješenja, od kojih ćemo u ovom dijelu opisati ona najznačajnija.

Slijedom razloga iznesenih u obrazloženju Odluke Ustavnog suda Republike Hrvatske, koncept egzistencijalnog pitanja, kao jednog od uvjeta za odobravanje pravne pomoći, je napušten. Korjenitom izmjenom članka 5. Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći stvoren je jasnije definiran okvir za odobravanje pravne pomoći kroz uređenje primarne i sekundarne pravne pomoći, na način da su taksativno navedeni postupci u kojima se ove vrste pravne pomoći mogu odobriti, i predviđena je iznimka koja ima za cilj omogućavanje pružanja pravne pomoći u svim sudskim građanskim postupcima kada postoje naročite konkretne životne okolnosti na strani podnositelja zahtjeva koje iziskuju intervenciju države. Pored navedenog, važno je istaknuti da su kraj spomenutih zadržanih vrsta pravne pomoći (primarna i sekundarna) u sustavu razrađene i dvije zasebne vrste (oslobođenje od plaćanja sudskih troškova i oslobođenje od plaćanja troškova sudskog postupka), a koje su do sada postojale na načelnoj razini, s obzirom na sveobuhvatnost sustava besplatne pravne pomoći. Nadalje, slijedeći zahtjeve određenosti i preciznosti pravne norme, te ustavnog načela o pristupu pravosuđu svih pod jednakim uvjetima, ovim izmjenama i dopunama pristupilo se kreiranju novog sustava imovinskih kriterija za odobravanje pravne pomoći. Propisan je standard u odnosu na imovno stanje potencijalnog korisnika, kao glavni kriterij u postupku odlučivanja o zahtjevu, a propisane su i iznimke od općeg pravila.

Zahtjevi pravne sigurnosti i vladavine prava, kao najvišeg ustavnog načela, usmjerili su na temeljito preispitivanje odredaba kojima je uređena dužnost odvjetnika da pruži pravnu pomoć, s jedne strane, ali i mogućnost odbiti pružanje pravne pomoći, s druge strane. Intervencijom u zakonski tekst zadržano je opće pravilo prema kojem odvjetnici ne smiju odbiti pružiti pravnu pomoć, ali su, slijedeći zahtjeve određenosti i preciznosti pravne norme, jasno i precizno pobrojani razlozi kada odvjetnici, kao pružatelji, smiju odbiti pružanje pravne pomoći.

Također, postojeće zakonsko uređenje povrata plaćene pravne pomoći nije bilo na zadovoljavajućoj razini normativnih standarda, stoga se ovim izmjenama i dopunama precizno i sveobuhvatno uredio postupak povrata iznosa pružene pravne pomoći. Također su otklonjeni uzroci nedoumica i različitog pristupa sudova u tumačenju ove norme, vezane i uz pitanje naknade troškova spora, kada korisnika, kao stranku u sudskom postupku, zastupa odvjetnik kao pružatelj pravne pomoći. Ovim zahvatom u zakonski tekst, pored navedenog, otklonjena je i eventualna neravnopravnost stranaka u postupku. Daljnji pozitivni učinci ove intervencije u zakonski tekst ogledaju se u daljnjem smanjenju troškova samog sustava, kao i stimulaciji odvjetnika, kao jedinih pružatelja sekundarne pravne pomoći.

Kako se sredstva za pravilno funkcioniranje sustava pravne pomoći osiguravaju u državnom proračunu Republike Hrvatske, bilo je potrebno kvalitetnijim zakonskim rješenjem urediti pravilnu raspodjelu spomenutih sredstava. Naime, napušten je sustav sintetske podjele, koja je unaprijed određivala podjelu tih sredstva u postotku prema pružateljima, stvarajući tako pogrešnu predodžbu o stvorenom modelu financiranja. Odgovornost je države, kao garanta usluge, ne samo da osigura dovoljno sredstava u državnom proračunu za funkcioniranje sustava besplatne pravne pomoći, već da kontrolira i prati njihov utrošak koji mora biti transparentan, fleksibilan, ali namjenski i raspoređen po potrebama, poštujući pri tom i mogućnosti državnog proračuna Republike Hrvatske.

Također je kroz cijeli zakonski tekst provedeno terminološko i postupovno usklađenje Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći s odredbama Zakona o općem upravnom postupku.

Sustav besplatne pravne pomoći postaje sveobuhvatni okvir svih oblika pravne pomoći, sustavnim uključivanjem instituta oslobođenja od plaćanja sudskih pristojbi i troškova sudskih postupaka, koji su neizostavni dijelovi sustava koji štiti pravo na pristup sudu. U navedenim područjima postojale su značajne pravne praznine i zakonska preklapanja posebnih propisa (Zakon o parničnom postupku i Zakon o sudskim pristojbama) koja su bila protivna načelima učinkovitosti i pravne sigurnosti. Sada je jasno i precizno propisano postupanje nadležnih tijela, sudova, korisnika i drugih uključenih osoba, te je jasno propisana prednost koju Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći ima u primjeni pred drugim posebnim propisima u pitanjima vezanim za ova područja.

Novelom Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći također se slijede strateške smjernice određene Strategijom reforme pravosuđa, za razdoblje od 2011. do 2015. godine (Narodne novine, broj 145/2010) u pogledu unaprjeđivanja propisa važnih za učinkovit postupak pred pravosudnim tijelima, uključujući rasterećivanje pravosudnih dužnosnika od nesudbenih poslova (strateška smjernica 2.10), i u pogledu uvođenja modernog sustava sudskih pristojbi (strateška smjernica 2.12). Suce, kao najkvalificiranije djelatnike u pravosudnom sustavu, se rasterećuje odlučivanja o oslobođenju od plaćanja sudskih pristojbi, te oslobođenja od plaćanja troškova postupka, budući da ih se na taj način rasterećuje od nepotrebnih nesudskih poslova. Time se daje daljnji doprinos podizanju učinkovitosti pravosuđa.

Prenošenjem odlučivanja na urede državne uprave, unutar sustava besplatne pravne pomoći, omogućuje se sustavna kontrola imovnog stanja podnositelja zahtjeva i ujednačena praksa. U isto vrijeme postiže se veća pravednost i učinkovitost oslobađanja od plaćanja pristojbi i troškova jer će se oslobođenje odobravati onima kojima je najpotrebnije, te je znatno pojačana prevencija zlouporaba tih instituta, budući da sudovi ne raspolažu dovoljnim mehanizmima za učinkovite provjere, posebice na preopterećenim sudovima.

Pored navedenog u Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći unijelo se i niz drugih, manje obimnih, poboljšanja koja se odnose na: širenje kruga pružatelja pravne pomoći, značajnije su ojačani instrumenti provjere imovnog stanja potencijalnih korisnika pravne pomoći, olakšano je administriranje sustava, te je preciziran postupak izbora člana Povjerenstva za pravnu pomoć iz redova ovlaštenih udruga.

Također, doneseni su i podzakonski propisi:

- Uredba o tarifi za utvrđivanje vrijednosti iznosa naknade za pružanje primarne i sekundarne pravne pomoći (Narodne novine, broj 33/2011)
- Pravilnik o kriterijima za vrednovanje projekata ovlaštenih udruga za pružanje primarne pravne pomoći i pravnih klinika te o načinu izvještavanja o izvršenju projekata (Narodne novine, broj 148/2011)
- Pravilnik o obrascu zahtjeva za odobravanje pravne pomoći, obrascu rješenja o odobravanju korištenja pravne pomoći i evidenciji izdanih rješenja o odobravanju korištenja pravne pomoći (Narodne novine, broj 148/2011)
- Pravilnik o načinu vođenja registra udruga ovlaštenih za pružanje besplatne pravne pomoći (Narodne novine, broj 93/2008).

III. INSTITUCIONALNI OKVIR U REPUBLICI HRVATSKOJ

Institucionalni okvir sustava pravne pomoći organiziran je na način da u prvom stupnju o zahtjevima građana odlučuju službenici zaposleni na poslovima rješavanja o zahtjevima građana za odobravanje korištenja pravne pomoći, u dvadeset ureda državne uprave u županijama i u trinaest ispostava te Gradskom uredu za opću upravu Grada Zagreba, koji je za potrebe sustava osnovao i Odjel za besplatnu pravnu pomoć.

Valja napomenuti da uredi državne uprave čine osnovni institucionalni okvir sustava. Kako je rečeno, oni su prvostupanjska javnopravna tijela koja odlučuju o zahtjevima građana, te se na postupanje ureda u postupku rješavanja o tim zahtjevima u cijelosti primjenjuju odredbe Zakona o općem upravnom postupku (Narodne novine, broj 47/2009), osim odredbi o rokovima za donošenje rješenja u prvom stupnju. Naime, da bi se osigurala pravodobna zaštita prava stranke, radi koje je stranka i zatražila odobravanje korištenja pravne pomoći, rok za donošenje uputnice/rješenja skraćen je na 15 dana od zaprimanja urednog zahtjeva u nadležnom Uredu. Takvim se zakonskim rješenjem u cijelosti favorizira stranka, na način da se sam postupak odlučivanja o zahtjevu za odobravanje korištenja pravne pomoći, po svojoj prirodi, smatra hitnim jer, primjerice, zbog protoka prekluzivnih rokova, prilikom ulaganja pravnih lijekova, stanka može ostati zakinuta u ostvarivanju nekog svojeg prava.

Valja ovdje napomenuti da rad prvostupanjskih tijela, u postupku rješavanja o utvrđivanju prava korištenja pravne pomoći, podliježe kontroli drugostupanjskog tijela, kroz institut upravnog nadzora, ali i kroz institut žalbe. Ministarstvo pravosuđa, Odjel za besplatnu pravnu pomoć, osim što obavlja stručne i upravne poslove vezane za provedbu Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći, rješava u drugom stupnju i o osnovanosti žalbi na negativna rješenja ureda državne uprave, u predmetima odobravanja korištenja pravne pomoći. Također, protiv drugostupanjskog se rješenja može pokrenuti upravni spor pred nadležnim Upravnim sudom. Slijedom iznesenog, vidljivo je da je osigurana kontrola zakonitosti rada nadležnih javnopravnih tijela u postupku rješavanja o konkretnom pravu stranke.

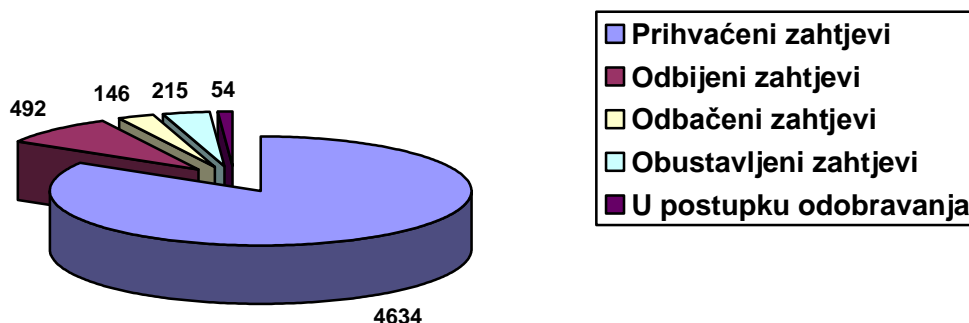
Povjerenstvo za pravnu pomoć koje je savjetodavno tijelo Ministarstva pravosuđa, broji sedam članova iz redova predstavnika nadležnih ministarstava, ovlaštenih udruga, sindikata, akademske zajednice i Hrvatske odvjetničke komore. U skladu s relevantnim odredbama Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći, zadaće Povjerenstva vezane su uz praćenje i analizu stanja u odobravanju i korištenju pravne pomoći, davanje mišljenja na prijavljene projekte ovlaštenih udruga, te davanje ostalih prijedloga i mišljenja o unaprjeđivanju sustava pravne pomoći.

U lipnju 2011. godine održana je jedna sjednica Povjerenstva, na kojoj je razmatrana Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, od 6. travnja 2011. godine, kao i Nacrt prijedloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći. Zapisnici o održanim sjednicama objavljuju se na Internet stranici Ministarstva pravosuđa.

IV. OSTVARIVANJE PRAVA NA PRAVNU POMOĆ I UTROŠAK SREDSTAVA U 2011. GODINI.

1. Zahtjevi za ostvarivanje prava na besplatnu pravnu pomoć u 2011. godini

Grafikon br. 1

Od 1. siječnja do 31. prosinca 2011. godine na cijelom području Republike Hrvatske zaprimljeno je sveukupno 5541 zahtjeva za besplatnu pravnu pomoć, od toga je prihvaćeno 4634 zahtjeva, odbijeno 492, odbačeno 146, obustavljeno 215, dok su ostali zahtjevi na dan 31. prosinca 2011. godine bili u postupku odobravanja.

Nadalje, u promatranom razdoblju izdano je sveukupno 3352 uputnica/ rješenja o odobravanju korištenja pravne pomoći (u daljnjem tekstu rješenja),⁴ isplaćeno je 309.710,77 kuna, dok je na temelju rješenja obračunato 3.673,550.00 kuna⁵.

U usporedbi s istim razdobljem protekle godine, broj podnesenih zahtjeva porastao je za 13,4%, dok je broj prihvaćenih zahtjeva također porastao 13,7%.⁶

Tako je od 15. srpnja 2011. godine do 31. prosinca 2011. godine broj podnesenih zahtjeva iznosio 2778, te je od tog u tom razdoblju prihvaćeno njih 2373, odnosno 85,4%.⁷

⁴ Pored izdanih navedeni broj uputnica obuhvaća i kreirane, kreirane na čekanju, obračunate, ovjerene, isplaćene, zaključene, izmijenjene, poništene i stornirane uputnice. Navedenim brojem uputnica nisu obuhvaćeni prihvaćeni zahtjevi koje su nenadležni uredi državne uprave u županijama prosljedili nadležnima na rješavanje, a kojih je 5.

⁵ Navedena sredstva doći će na naplatu kada postupci budu okončani.

⁶ Radi usporedbe sa promatranim razdobljem daju se relevantni podaci za 2010. godinu-Od 1. siječnja 2010. godine do 31. prosinca 2010. godine na cijelom području Republike Hrvatske zaprimljeno je sveukupno 4197 zahtjeva za besplatnu pravnu pomoć od toga je prihvaćeno 3267 zahtjeva, odbijeno je 617, odbačeno ih je 113, obustavljeno 158, dok su ostali zahtjevi u postupku odobravanja.

Nadalje, u promatranom razdoblju izdane su sveukupno 3262 uputnice, isplaćeno je 69.170,95 kuna, dok je na temelju uputnica obračunato 2.040,675.50 kuna

⁷ Radi usporedbe broj podnesenih zahtjeva za razdoblje od 1. veljače 2009. do 31. prosinca 2009. godine podneseno 3848 zahtjeva, prihvaćeno ih je 2652 tj 68,9%.

Kako bi se što bolje stekao uvid u ostvarivanje prava na besplatnu pravnu pomoć u nastavku su izneseni podaci za svaki pojedini ured državne uprave za razdoblje od 1. siječnja do 31. prosinca 2011. godine.

1. Bjelovarsko-bilogorska županija

U navedenom razdoblju zaprimljeno je 112 zahtjeva za besplatnu pravnu pomoć, od toga je odobreno 83, odbijeno 6, odbačeno 16, a obustavljeno 3 postupka.

Također, u istom razdoblju izdana su 83 rješenja, isplaćeno je 3.824,00 kuna, a obračunato je 80.645,00 kuna.

2. Brodsko-posavska županija

U navedenom razdoblju zaprimljeno je 299 zahtjeva, od toga je prihvaćeno 248, odbijeno 18, odbačeno 9, a obustavljeno 22 postupka.

Također, u istom razdoblju izdano je 248 rješenja, isplaćeno je 22.207,00 kuna, a obračunato 206.825,00 kuna. Podaci se odnose na Ured u Slavskom Brodu i na Ispostavu Nova Gradiška.

3. Dubrovačko-neretvanska županija

U navedenom razdoblju zaprimljeno je 40 zahtjeva, od toga je prihvaćeno 32, odbijeno 10, odbačen 1 zahtjev, dok je jedan postupak obustavljen.

Također, u istom razdoblju izdana su 32 rješenja, isplaćeno je 1.100,00 kuna, a obračunato 24.750,00 kuna.

4. Istarska županija

U navedenom razdoblju zaprimljeno je 177 zahtjeva, od toga je prihvaćeno 131, odbijeno 11, odbačeno 15, a obustavljeno 9 postupaka.

Također, u istom razdoblju izdano je 129 rješenja, isplaćeno je 950,00 kuna, a obračunato 31.302,00 kuna.

5. Karlovačka županija

U navedenom razdoblju zaprimljeno je 388 zahtjeva, od toga je prihvaćeno 355, odbijeno 21, odbačeno 3, a obustavljeno 5 postupaka.

Također, u istom razdoblju izdano je 355 rješenja, isplaćeno je 16.445,00 kuna, a obračunato 70.140,00 kuna.

6. Požeško-slavonska županija

U navedenom razdoblju zaprimljeno je 144 zahtjeva, od toga je prihvaćeno 122, odbijeno 17, odbačeno 3, a obustavljeno 2 postupka.

Također, u istom razdoblju izdano je 122 rješenja, isplaćeno je 11.173,00 kuna, a obračunato 72.702,00 kuna.

7. Primorsko-goranska županija

U navedenom razdoblju zaprimljeno je 478 zahtjeva, od toga je prihvaćeno 418, odbijeno 39, odbačeno 12, a obustavljeno 5 postupaka.

Također, u istom razdoblju izdano je 418 uputnica, isplaćeno je 30.437,00 kuna, a obračunato 307.355,00 kuna. Podaci uključuju uz Ured u Rijeci i ispostave na Rabu, Malom Lošinj i Delnicama.

8. Sisačko-moslavačka županija

U navedenom razdoblju zaprimljeno je 568 zahtjeva, od toga je prihvaćeno 503, odbijeno 37, odbačeno 7, a obustavljeno 17 postupaka.

Također, u istom razdoblju izdano 503 rješenja, isplaćeno je 17.424,00 kuna, a obračunato 239.650,00 kuna.

9. Zadarska županija

U navedenom razdoblju zaprimljeno je 202 zahtjeva, od toga je prihvaćeno 179, odbijeno 15, odbačeno 4, a obustavljeno 4 postupaka.

Također, u istom razdoblju izdano je 179 uputnica, isplaćeno je 18.745,00 kuna, a obračunato 103.062,00 kuna. Podaci uključuju uz Ured u Zadru i ispostavu u Benkovcu.

10. Koprivničko-križevačka županija

U navedenom razdoblju zaprimljeno je 135 zahtjeva, od toga je prihvaćeno 112, odbijeno 7, odbačeno 11, a obustavljeno 5 postupaka.

Također, u istom razdoblju izdano je 112 rješenja, isplaćeno je 1.925,00 kuna, a obračunato 75.855,00 kuna.

11. Krapinsko-zagorska županija

U navedenom razdoblju zaprimljeno je 118 zahtjeva, od toga je prihvaćeno 99, odbijeno 17, odbačeno 2, dok ni jedan postupak nije obustavljen.

Također, u istom razdoblju izdano je 99 rješenja, isplaćeno je 5.125,00 kuna, a obračunato 140.265,00 kuna.

12. Ličko-senjska županija

U navedenom razdoblju zaprimljeno je 48 zahtjeva, od toga je prihvaćeno 45, odbijeno 2, dok ni jedan zahtjev nije odbačen, kao ni obustavljen postupak.

Također, u istom razdoblju izdano je 45 rješenja, isplaćeno je 225,00 kuna, a obračunato 46.525,00 kuna. Podaci se odnose na Ured u Gospiću i Ispostavu Korenica.

13. Međimurska županija

U navedenom razdoblju zaprimljeno je 301 zahtjeva, od toga je prihvaćeno 259, odbijeno 21, odbačeno 5, a obustavljeno 15 postupaka.

Također, u istom razdoblju izdano je 259 rješenja, isplaćeno je 34.507,00 kuna, a obračunato 137.095,00 kuna.

14. Osječko-baranjska županija

U navedenom razdoblju zaprimljeno je 602 zahtjeva, od toga je prihvaćeno 472, odbijeno 44, odbačeno 25, a obustavljeno 56 postupaka.

Također, u istom razdoblju izdana su 472 rješenja, isplaćeno je 45.000,00 kuna, a obračunato 447.360,00 kuna. Podaci se odnose, osim na Ured u Osijeku, i na Ispostavu Donji Miholjac.

15. Šibensko-kninska županija

U navedenom razdoblju zaprimljeno je 169 zahtjeva, od toga je prihvaćeno 152, odbijeno 14, odbačen nije ni jedan zahtjev, dok je obustavljen jedan postupak. Podaci se odnose, osim na Ured u Šibeniku, i na Ispostavu Knin.

Također, u istom razdoblju izdano je 152 rješenja, isplaćeno je 6.800,00 kuna, a obračunato 110.635,00 kuna.

16. Varaždinska županija

U navedenom razdoblju zaprimljeno je 224 zahtjeva, od toga je prihvaćeno 188, odbijeno 20, odbačeno 6, a obustavljeno 9 postupaka.

Također, u istom razdoblju izdano je 188 rješenja, isplaćeno je 11.115,00 kuna, a obračunato 226.050,00 kuna.

17. Virovitičko-podravska županija

U navedenom razdoblju zaprimljeno je 180 zahtjeva, od toga je prihvaćeno 150, odbijeno 22, odbačen nije ni jedan zahtjev, a obustavljeno je 8 postupaka.

Također, u istom razdoblju izdano je 150 uputnica, isplaćeno je 16.237,00 kuna, a obračunato 153.900,00 kuna. Podaci se odnose, osim na Ured u Virovitici, i na ispostave Slatina i Orahovica.

18. Splitsko-dalmatinska županija

U navedenom razdoblju zaprimljeno je 221 zahtjeva, od toga je prihvaćeno 203, odbijeno 16, odbačen nije ni jedan zahtjev, kao ni obustavljen postupak.

Također, u istom razdoblju izdana su 203 rješenja, isplaćeno je 12.652,00 kuna, a obračunato 124.502,00 kuna.

19. Vukovarsko-srijemska županija

U navedenom razdoblju zaprimljeno je 438 zahtjeva, od toga je prihvaćeno 395, odbijeno 10, odbačeno 3, a obustavljeno 29 postupaka.

Također, u istom razdoblju izdano je 395 rješenja, isplaćeno je 48.580,00 kuna, a obračunato 444.635,00 kune.

20. Zagrebačka županija

U navedenom razdoblju zaprimljeno je 247 zahtjeva, od toga je prihvaćeno 159, odbijeno 60, odbačeno 19, a obustavljeno 3 postupka.

Također, u istom razdoblju izdano je 159 rješenja, isplaćeno je 4.100,00 kuna, a obračunato 54.553,50 kuna.

21. Grad Zagreb

U navedenom razdoblju zaprimljeno je 440 zahtjeva, od toga je prihvaćeno 323, odbijeno 85, odbačeno 5, a obustavljeno 22 postupka.

Također, u istom razdoblju izdano je 232 rješenja, isplaćeno je 12.749,00 kuna, a obračunato 124.165,00 kuna.

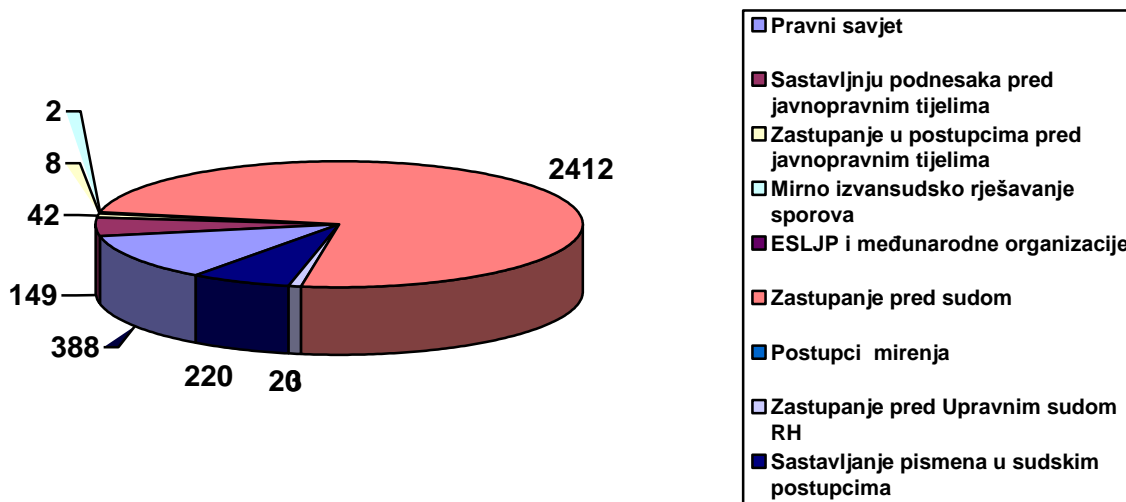
2. Vrste pravne pomoći

Pravna pomoć ostvaruje se kao primarna ili sekundarna, a u skladu sa Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći uvode se dvije nove i zasebne vrste pravne pomoći: oslobođenje od plaćanja sudskih pristojbi i oslobođenje od plaćanja troškova sudskog postupka (od 1. siječnja 2013. godine).

Primarna pravna pomoć obuhvaća: pravni savjet, sastavljanje podnesaka pred javnopravnim tijelima, zastupanje u postupcima pred javnopravnim tijelima i pravnu pomoć u mirnom izvansudskom rješavanju sporova.

Sekundarna pravna pomoć obuhvaća: pravni savjet, sastavljanje podnesaka u sudskim postupcima, zastupanje u sudskim postupcima, pravnu pomoć u mirnom rješenju spora.

Grafikon br. 2 Vrste pravne pomoći⁸

Uvidom u statističke podatke koji se vode pri Ministarstvu pravosuđa, proizlazi da se korištenje pravne pomoći u promatranom razdoblju češće odobravalo za sekundarnu pravnu pomoć, i to za 3735 od ukupno 4636 odobrenih zahtjeva, odnosno u 80,56% slučajeva, nego za primarnu pravnu pomoć koja je odobrena u 245 slučajeva, odnosno u 5,28%, te za pravni savjet u 660 slučajeva, odnosno 14,23% slučajeva.

U odnosu na ukupno odobrenu sekundarnu pravnu pomoć korisnicima je najčešće odobravana pravna pomoć u vidu zastupanja pred sudom u 3394 slučaja, tj. 90,87%, te sastavljanje podnesaka pred sudom u 340 slučajeva, tj u 8,13%. Što se tiče primarne pravne pomoći ona se u odnosu na ukupno iskazan broj odobrene primarne pravne pomoći češće odobravala za sastavljanje podnesaka pred javnopravnim tijelima, odnosno u 221 slučaju, tj. u 88,4%, dok se u odnosu na zastupanje u postupcima pred javnopravnim tijelima takva pravna pomoć odobrila u 24 slučaja (9,8%), te za pravnu pomoć u mirnom rješavanju spora pred sudom (0,02%).

Nadalje, za primarnu pravnu pomoć u promatranom razdoblju isplaćeno je ukupno 13.450,00 kuna, dok je za sekundarnu isplaćeno 329.138,26 kuna, odnosno sveukupno 342.588,26 kuna. No, ono što je relevantno za trošak sustava besplatne pravne pomoći s pozicije državnog proračuna Republike Hrvatske je da ukupan iznos rezerviranih sredstava za izdane uputnice/rješenja, za izvještajno razdoblje iznosi 3.663.800,00 kuna, a koja naplata se očekuje u slijedećih godinu do dvije dana, ovisno o trajanju postupka.⁹

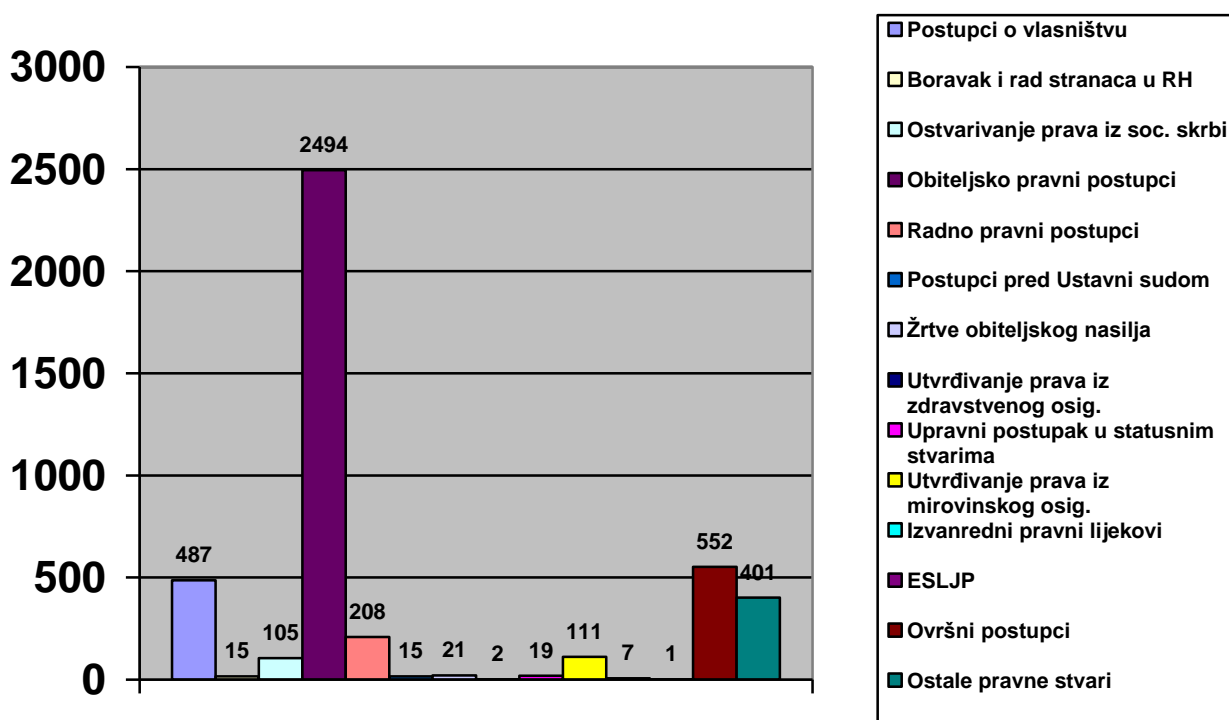
⁸ Obzirom da je Novela Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći, stupila na snagu 15. srpnja 2011. godine, te su se Pravilnici donijeli u studenom 2011. godine u izradi je dogradnja aplikacije za besplatnu pravu pomoć, te će se ista početi koristiti tijekom 2012. godine u skladu s novim zakonskim rješenjima. Stoga se u ovom Izvješću koriste podaci iz aplikacije koja sustav prati prema starom modelu.

⁹ Rezervirana sredstva su na poziciji besplatne pravne pomoći čija se naplata očekuje tijekom 2012. i 2013. godine, obzirom na duljinu trajanja postupka, jer se računi za obavljene usluge od strane odvjetnika plaćaju po izvršenim radnjama u postupku ili po završetku postupka.

Potrebno je istaknuti da je nakon stupanja na snagu Novele Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći 15. srpnja 2011. godine, došlo do povećanja broja podnesenih i odobrenih zahtjeva za korištenje pravne pomoći, što je u konačnici imalo znatni učinak i na raspoloživa sredstva u državnom proračunu Republike Hrvatske osigurana za tu svrhu. Tako je za spomenuto razdoblje isplaćeno 98.727,61 kuna, no rezervirano je za naplatu još 1.875.355,00 kuna.

3. Postupci u kojima se odobrava pravna pomoć

Grafikon br. 3. Vrste postupaka u kojima je odobrena pravna pomoć u 2011. godini

U 2011. godini pravna pomoć najčešće se odobravala u obiteljsko pravnim postupcima. Takvih je postupaka bilo 2494, tj. 53,81%. Sljedeći po učestalosti su ovršni postupci kojih je u protekloj godini bilo 552, odnosno 11,91%. Na trećem mjestu su postupci u vezi s vlasništvom kuće ili stana potrebnih za stanovanje, odnosno sredstava za rad podnositelja zahtjeva, a kojih je u promatranom razdoblju bilo 348, odnosno 10,72% slučajeva. 258, odnosno 7,95% slučajeva odnosi se na ostale postupke koji su u vezi sa stvarnim pravima. Pravna pomoć odobrena je žrtvama obiteljskog nasilja u 5,42%, odnosno 176 postupaka. Pravna pomoć je odobrena u radnopravnim postupcima u 121 postupku, tj. u 3,72% slučajeva. U upravnim postupcima vezanim uz mirovinsko osiguranje u 89 slučajeva, odnosno 2,74%, zatim postupcima za ostvarivanje prava na socijalnu skrb u 50 slučajeva, tj. 1,54%. Pravna pomoć žrtvi kažnjivog djela odobrena je u 16, odnosno 0,49% slučajeva, u postupcima za utvrđivanje prava na zdravstveno osiguranje u 16, odnosno u 0,49%, u upravnim postupcima koji se vode zbog statusnih stvari u 16, odnosno u 0,49% slučajeva. U postupcima pred Ustavnim sudom Republike Hrvatske u 7, odnosno 0,21% slučajeva. U postupcima po izvanrednim pravnim lijekovima 0,15%, te u postupcima pred Europskim

sudom za ljudska prava u 0,12%. U upravnim postupcima koji se odnose na boravak i rad stranaca u Republici Hrvatskoj u 0,24% slučajeva.

U izvještajnom razdoblju Ministarstvo pravosuđa zaprimilo je sveukupno 90 žalbi, od čega je riješeno 82.

Također, protiv drugostupanjskih rješenja Ministarstva pravosuđa u 2011. godini podneseno je sveukupno 12 tužbi Upravnom sudu Republike Hrvatske, a koje je Sud odbio kao neosnovane.¹⁰

4. Korisnici pravne pomoći

a) Korisnici pravne pomoći prema državljanstvu

Sukladno odredbi članka 7. Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći, korisnici pravne pomoći mogu pored hrvatskih državljana biti i stranci na privremenom ili stalnom boravku pod uvjetom uzajamnosti, azilanti, tražitelji azila ako im zaštita nije osigurana posebnim propisom, stranci pod supsidijarnom i stranci pod privremenom zaštitom. Također korisnici su i djeca stranci koja su u Republici Hrvatskoj zatečena bez pratnje roditelja ili zakonskog zastupnika. Također, u skladu s Novelom iz srpnja 2011. godine, to su i stranci koji nezakonito borave i stranci na kratkotrajnom boravku koji su u postupku donošenja rješenja o protjerivanju, te u postupku donošenja rješenja o napuštanju Republike Hrvatske.

U promatranom razdoblju, najviše korisnika besplatne pravne pomoći bili su hrvatski državljani, njih 4552. Od stranaca, besplatna pravna pomoć najčešće se odobravala državljanima Bosne i Hercegovine (38), zatim Srbije (7), po dvoje državljana Afganistana, Češke i Makedonije, te po jednom Poljske, Rumunjske i Ukrajine.

b) Korisnici pravne pomoći prema prebivalištu/boravištu

Besplatnu pravnu pomoć najčešće su koristili građani s prebivalištem u Sisačko-moslavačkoj županiji (499). Na drugom mjestu su građani iz Osječko-baranjske (474), Primorsko-goranske (415), Vukovarsko-srijemske županije (393). Zatim građani Karlovačke županije (352), Grada Zagreba (323), Međimurske (259), Brodsko-posavske (246), Splitsko-dalmatinske (202), Varaždinske (187), Zadarske (178), Zagrebačke (160), Šibensko-kninske (151), Virovitičko-podravske županije (150), Istarske (130), Požeško-slavonske (122), Kopriivničko-križevačke (112), Krapinsko-zagorske (100), Bjelovarsko-bilogorske (82), Ličko-senjske (45) i Dubrovačko-neretvanske županije (37).

5. Pružatelji pravne pomoći

U skladu sa zakonskim odredbama ovlašteni pružatelji su: odvjetnici, ovlaštene udruge, visoko učilište putem pravne klinike i, od 1. siječnja 2013. godine u skladu s izmjenama i dopunama Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći, ured državne uprave u županiji i

¹⁰ U 2010. godini protiv drugostupanjskih rješenja Ministarstva pravosuđa podneseno je sveukupno 9 tužbi Upravnom sudu Republike Hrvatske od kojih je, 7 odbijeno kao neosnovane, dok je u dva slučaja poništeno drugostupanjsko rješenje Ministarstva i vratio na ponovno rješavanje.

Ured Grada Zagreba, koji su u skladu sa Zakonom ovlašteni pružati pojedini oblik pravne pomoći.

Odvjetnici pružaju primarnu i sekundarnu pravnu pomoć.

Odvjetnik ne smije odbiti pružiti pravnu pomoć, osim u slučajevima navedenim u članku 10. Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći. Naime, ova situacija kako je bila uređena Zakonom o besplatnoj pravnoj pomoći (Narodne novine, broj 62/2008), bila je predmetom ocjene ustavnosti, te je Ustavni sud Republike Hrvatske u svojoj Odluci iznio stav da takvo zakonsko rješenje ne udovoljava zahtjevu pravne sigurnosti i vladavine prava, stoga su se novim zakonskim rješenjem preciznije odredili slučajevi kada odvjetnik može uskratiti pružiti pravnu pomoć. Također je uređen institut prigovora stranke Ministarstvu pravosuđa koje po takvom prigovoru obavještava Hrvatsku odvjetničku komoru, radi poduzimanja potrebnih mjera propisanih općim aktima Komore, te predviđa kreiranje lista odvjetnika po županijama koji su posebno zainteresirani za sudjelovanje u sustavu pravne pomoći. Popis odvjetnika tj. liste za pojedinu županiju prilažu uz pozitivno rješenje o odobravanju korištenja pravne pomoći, kako bi se izbjeglo „lutanje“ korisnika u potrazi za odvjetnikom koji će pružiti odobrenu pravnu pomoć. Također jasnije je uređen i odnos korisnika i odvjetnika kao punomoćnika u slučaju kada je ovaj pružatelj pravne pomoći. Tako članak 10. Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći propisuje:

(1) Odvjetnici pružaju primarnu i sekundarnu pravnu pomoć propisanu odredbama ovoga Zakona.

(2) Odvjetnik ne smije odbiti pružiti pravnu pomoć u skladu s odredbama ovoga Zakona.

(3) Iznimno od stavka 2. ovoga članka odvjetnik može odbiti pružiti pravnu pomoć u sljedećim slučajevima:

- a) ako je on ili koji drugi odvjetnik koji je radio ili radi u istom uredu u istoj stvari ili stvari koja je s njome pravno povezana zastupao protivnu stranku ili obje stranke, dao im pravni savjet ili od njih primio uputu
- b) ako je u istoj stvari ili stvari koja je s njome pravno povezana radio kao odvjetnički vježbenik kod odvjetnika koji je zastupao protivnu stranku
- c) ako je u istoj stvari ili stvari koja je s njome pravno povezana radio kao sudac, državni odvjetnik ili kao službena osoba u upravnom ili drugom postupku
- d) ako mu je Hrvatska odvjetnička komora odobrila pružanje specijalizirane pravne pomoći, a riječ je o predmetu koji ne pripada njegovoj priznatoj specijalnosti.

(4) Korisnik pravne pomoći može o odbijanju pružanja pravne pomoći pisanim putem obavijestiti Ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa, koje će o tome bez odgode izvijestiti Hrvatsku odvjetničku komoru kako bi Hrvatska odvjetnička komora utvrdila opravdanost navedenog odbijanja.

(5) Neosnovano odbijanje pružanja pravne pomoći smatrat će se u smislu ovoga Zakona nesavjesnim pružanjem pravne pomoći.

(6) Hrvatska odvjetnička komora, radi olakšanja izbora pružatelja, sastavit će za svaku županiju popise odvjetnika koji su izrazili interes za pružanje pravne pomoći. Popisi će se obnavljati najmanje jedanput godišnje.

(7) Na međusobne odnose između korisnika pravne pomoći i odvjetnika kao pružatelja pravne pomoći te na prava i obveze korisnika pravne pomoći kao stranke u postupku i odvjetnika koji pruža pravnu pomoć kao punomoćnika u postupku primjenjuju se odredbe posebnih propisa kojima se uređuje odvjetnička služba te svih mjerodavnih postupovnih i drugih propisa, ako ovim Zakonom nije drukčije propisano.

Ovlaštene udruge u skladu s uvjetima i na način propisan Zakonom o besplatnoj pravnoj pomoći pružaju primarnu pravnu pomoć.

Ovlaštene udruge ne smiju odbiti pružiti pravnu pomoć donosiocu rješenja o odobravanju korištenja pravne pomoći. Udruga stječe ovlast za pružanje pravne pomoći upisom u registar udruga koje pružaju pravnu pomoć pri ministarstvu nadležnom za poslove pravosuđa. Udruga se upisuje u registar kada pruži dokaze da je osigurala pružanje pravne pomoći od strane osobe koja ima diplomski studij prava, ima položen državni stručni ili pravosudni ispit i najmanje dvije godine radnog staža u struci, odnosno znanstveno zvanje, te kada pruži dokaze o uplati osiguranja od odgovornosti za štetu nanесenu stranci pružanjem pravne pomoći u visini od 50% osiguranja propisanog Zakonom o odvjetništvu. Ovlaštene udruge mogu pružati pravnu pomoć i osobama koje nisu korisnici pravne pomoći prema odredbama ovoga Zakona, ali izvan sredstava odobrenih na temelju projekta i bez prava na naknadu. U slučaju postupanja protivno odredbama Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći rješenjem će se izbrisati ovlaštena udruga iz Registra udruga ovlaštenih za pružanje besplatne pravne pomoći. Protiv rješenja o brisanju udruge iz Registra udruga ovlaštenih za pružanje besplatne pravne pomoći ne može se izjaviti žalba, već se može pokrenuti upravni spor.

Tijekom 2011. godine, odnosno u izvještajnom razdoblju, doregistrirane su tri udruge, i to¹¹: „Hoću kući“ iz Knina, „Udruga dragovoljaca i veterana Domovinskog rata RH“ iz Zagreba i „Agencija pravne pomoći Srijem“ iz Lovasa.

Temeljem evidencija kojima raspolaže Ministarstvo pravosuđa vidljivo je da su u 2011. godini pravnu pomoć u 83,4% slučajeva pružili odvjetnici, dok su udruge pružile pravnu pomoć u 16,7% slučajeva.¹²

U nastavku su izneseni podaci o pružateljima besplatne pravne pomoći prema vrstama pružatelja za pojedinu županiju, kako slijedi:

Bjelovarsko-bilogorska, pravna pomoć pružena je od strane odvjetnika u 91% slučajeva, a od strane udruge u 9,1% slučajeva.

Brodsko-posavska, pravna pomoć pružena je od strane odvjetnika u 96% slučajeva, a od strane udruge u 4% slučajeva.

¹¹ Ukupno je registrirano 31 udruga pri Ministarstvu pravosuđa do 31. 12. 2011. godine. Najviše udruge, njih 13 ima svoje sjedište na području Grada Zagreba, 4 udruge imaju sjedište na području Vukovarsko-srijemske županije, 4 na području Osječko-baranjske, 2 na području Šibensko-kninske te po jedna na području Karlovačke, Koprivničko-križevačke, Istarske, Bjelovarsko-bilogorske, Primorsko-goranske, Splitsko-dalmatinske, Sisačko-moslavačke i Brodsko-posavske.

¹² Postotak je izračunat na temelju obračunatih uputnica/rješenja temeljem kojih je besplatnu pravnu pomoć pružio odvjetnik i uputnica/rješenja koje su uz kvartalno izvješće podnijele ovlaštene udruge nadležnom uredu državne uprave, a temeljem kojih su iste pružile pravnu pomoć.

Dubrovačko-neretvanska, pravna pomoć pružena je od strane odvjetnika u 100% slučajeva.

Grad Zagreb, pravna pomoć pružena je od strane odvjetnika u 95,3% slučajeva, a od strane udruga u 4,8% slučajeva.

Istarska, pravna pomoć pružena je od strane odvjetnika u 87,5% slučajeva, a od strane udruga u 12,5% slučajeva.

Karlovačka, pravna pomoć pružena je od strane odvjetnika u 100% slučajeva.

Koprivničko-križevačka, pravna pomoć pružena je od strane odvjetnika u 100% slučajeva.

Krapinsko-zagorska, pravna pomoć pružena je od strane odvjetnika u 100% slučajeva.

Ličko-senjska, pravna pomoć pružena je od strane odvjetnika u 100% slučajeva.

Međimurska, pravna pomoć pružena je od strane odvjetnika u 100% slučajeva.

Osječko-baranjska, pravna pomoć pružena je od strane odvjetnika u 62,5% slučajeva, a od strane udruga u 37,6% slučajeva.

Požeško-slavonska, pravna pomoć pružena je od strane odvjetnika u 75,9% slučajeva, a od strane udruga u 24,2% slučajeva.

Primorsko-goranska, pravna pomoć pružena je od strane odvjetnika u 56,2% slučajeva, a od strane udruga u 43,9% slučajeva.

Sisačko-moslavačka, pravna pomoć pružena je od strane odvjetnika u 72,8%, a od strane udruga u 27,2% slučajeva.

Splitsko-dalmatinska, pravna pomoć pružena je od strane odvjetnika u 93,9% slučajeva, a od strane udruga u 6,2% slučajeva.

Šibensko-kninska, pravna pomoć pružena je od strane odvjetnika u 91,2% slučajeva, a od strane udruga u 8,9% slučajeva.

Varaždinska, pravna pomoć pružena je od strane odvjetnika u 100% slučajeva.

Virovitičko-podravska, pravna pomoć pružena je od strane odvjetnika u 92,4% slučajeva, a od strane udruga u 7,7% slučajeva.

Vukovarsko-srijemska, pravna pomoć pružena je od strane odvjetnika u 97,1% slučajeva, a od strane udruga u 3% slučajeva.

Zadarska, pravna pomoć pružena je od strane odvjetnika u 79,4% slučajeva, a od strane udruga u 20,7% slučajeva.

Zagrebačka, pravna pomoć pružena je od strane odvjetnika u 100% slučajeva.

Pravne klinike. Što se tiče pravnih klinika kao ovlaštenih pružatelja primarne pravne pomoći, sam Zakon zadržao se na otvaranju mogućnosti djelovanja pravnih klinika, te propisivanja oblika i načina pružanja pravne pomoći, ne zadirući pri tom u autonomiju sveučilišta, kao i mogućnost financiranja rada istih iz različitih izvora. Pravne klinike predstavljaju način pružanja pravne pomoći, povezivanjem studija prava i davanjem pravnih savjeta građanima. Krajnji cilj i smisao tih klinika je zapravo omogućavanje studentima da kroz praktičan rad i stručni nadzor steknu potrebno iskustvo i osposobe se za praktičnu primjenu prava. Za sada u Republici Hrvatskoj djeluju dvije pravne klinike na pravnim fakultetima u Splitu i Zagrebu. Valja napomenuti da građani još nisu prepoznali puni potencijal klinika kao pružatelja primarne pravne pomoći, što ne znači da u doglednoj budućnosti kvaliteta i stručnost pravnih klinika neće biti prepoznate.

6. Financiranje

Sredstva za organiziranje sustava i pružanje pravne pomoći na temelju rješenja o odobravanju korištenja pravne pomoći osiguravaju se u državnom proračunu Republike Hrvatske.

Ministar pravosuđa odlukom dodjeljuje financijska sredstva radi financiranja projekta ovlaštenih pružatelja primarne pravne pomoći koja su za tu svrhu osigurana u državnom proračunu.

Ministarstvo pravosuđa svake godine raspisuje javni natječaj za dodjelu sredstava za financiranje projekata udruga ovlaštenih za pružanje besplatne pravne pomoći i pravnih fakulteta za rad pravnih klinika iz sredstava za pružanje besplatne pravne pomoći. U protekloj godini Javni poziv za podnošenje projekata na Natječaj objavljen je 20. siječnja 2011. godine, te je zaključno sa 20. veljače 2011. godine ukupno zaprimljeno 13 projekata od strane udruga i pravnih klinika iz Zagreba i Splita.

Prijavljeni projekti morali su sadržavati dokumentirane podatke o broju slučajeva pružene pravne pomoći iz prethodne godine, ako je udruga pružala pravnu pomoć u toj godini, određenje o pravnom području i vrsti postupaka za koje će se pružati pravna pomoć, određenje o području na kojem će djelovati, uz navođenje jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave) u kojima udruga namjerava pružati pravnu pomoć, kao i podatke o broju kvalificiranih osoba za pružanje pravne pomoći i njihovom radnom vremenu na teritorijalnom području djelovanja.

O predloženim projektima mišljenje može dati i Povjerenstvo za pravnu pomoć, na temelju utvrđenih kriterija, dok konačnu odluku o dodjeli sredstava donosi ministar pravosuđa. Također, Zakon propisuje da ovlaštene udruge mogu pružati primarnu pravnu pomoć i osobama koje nisu korisnici pravne pomoći po odredbama ovog Zakona i koja se ne financira sredstvima iz državnog proračuna Republike Hrvatske. Na taj se način uvažava dosadašnji rad udruga i omogućava se njihov daljnji rad.

Nakon otvaranja ponuda i detaljnog uvida u priloženu dokumentaciju svake pojedine udruge, utvrđeno je da su sve pristigle prijave projekata zadovoljile formalne uvjete natječaja, te su financijska sredstva dodijeljena Odlukom ministra pravosuđa, od 16. svibnja 2011. godine, kako slijedi:

1. Udruga Žena Vukovar	27 bodova	13.658,00 kn
2. Centar za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek	23 bodova	11.635,00 kn
3. Informativno pravni centar	21 bodova	10.623,00 kn
4. Ženska udruga Izvor	23 bodova	11.635,00 kn
5. Udruga dragovoljaca i veterana domovinskog rata	20 bodova	10.117,00 kn
6. Sudačka mreža	26 bodova	13.152,00 kn
7. Projekt građanskih prava Sisak	23 bodova	11.635,00 kn
8. Udruga za pružanje besplatne pravne pomoći Zakonitost prava	23 boda	11.635,00 kn
9. Udruga za pomoć i edukaciju žrtava mobinga	18 bodova	9.105,00 kn
10. Hrvatska udruga za mirenje	22 bodova	11.129,00 kn
11. Centar za participaciju žena u društvenom životu	23 bodova	11.635,00 kn
12. Centar za građanske inicijative Poreč	23 bodova	11.635,00 kn
13. Hrvatski pravni centar	27 bodova	13.658,00 kn

Nakon proteka roka za prigovor na rezultate natječaja sklopljeni su ugovori o financiranju projekata udruga ovlaštenih za pružanje primarne pravne pomoći i pravnih fakulteta za rad pravnih klinika iz sredstava za pružanje besplatne pravne pomoći za 2011. godinu s 13 udruga. Na taj je način udrugama za projekte pružanja pravne pomoći iz Državnog proračuna u 2011. godini dodijeljeno sveukupno 151.252,00 kuna.

Pravilnikom o kriterijima za vrednovanje projekata udruga ovlaštenih za pružanje primarne pravne pomoći i pravnih klinika, te o načinu izvještavanja o izvršenju projekata propisano je da su pružatelji primarne pravne pomoći dužni podnositi godišnja izvješća o

utrošku sredstava odobrenih na temelju projekta Ministarstvu pravosuđa, i to do 15. siječnja tekuće godine, za prethodnu godinu.

Neutrošena sredstva udruge i pravne klinike kojima je projekt odobren dužni su uplatiti u državni proračun Republike Hrvatske, najkasnije 15 dana od podnošenja izvješća.

Isplata iz proračuna za pružanje primarne i sekundarne pravne pomoći isplaćuje se odvjetnicima na temelju obračuna troškova u skladu s rješenjem o odobravanju korištenja pravne pomoći. Ministarstvo pravosuđa daje suglasnost na obračun troškova i u skladu s tim daje nalog za plaćanje temeljem obračunatih troškova. Obračun troškova usluge koju pružaju odvjetnici vrši se temeljem uredno dostavljene dokumentacije i računa od strane odvjetnika pružatelja pravne pomoći.

Vrijednost iznosa naknade za pruženu pravnu pomoć kada istu pružaju odvjetnici, sukladno članku 60. stavku 2. Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći, određuje se Uredbom Vlade Republike Hrvatske, na prijedlog Ministarstva pravosuđa, a u okviru sredstava osiguranih u državnom proračunu za proračunsko razdoblje.

Imajući u vidu odredbe članka 54. stavaka 7. i 8. Zakona prema kojima uredi državne uprave mogu donijeti u pojedinom mjesecu rješenja za korištenje sekundarne pravne pomoći samo u vrijednosti koja ne prelazi 90% osiguranih sredstava za besplatnu pravnu pomoć za tekući mjesec, odnosno 10% vrijednosti za hitne slučajeve u postupcima u kojima bi stranka izgubila neko pravo protekom roka do kojeg bi mogla ostvariti pravo na pravnu pomoć, nameće se nužnost da svaki ured državne uprave mora biti upoznat s vrijednosti postupka u času donošenja rješenja o korištenju pravne pomoći, stoga se uredbom utvrđuje vrijednost postupaka na način da je utvrđena vrijednost pojedine pravne radnje, te da se za pojedinu vrstu postupka utvrđuje potreban broj bodova i vrsta pravnih radnji. Takvim uređenjem omogućuje se sustavna kontrola utroška sredstava i Ministarstvo pravosuđa ima uvid u stvarno isplaćena sredstva za pravnu pomoć, ali i ona rezervirana sredstva čija se naplata očekuje u budućem razdoblju.

Tako je u izvještajnom razdoblju na području cijele Republike Hrvatske za pravnu pomoć isplaćeno 342.588,26 kuna, no rezervirana sredstva (naplata se očekuje tijekom narednog razdoblja) iznose 3.647.600,00 kuna¹³.

Nadalje, odobravanje pravne pomoći odnosi se na potpuno ili djelomično osiguravanje plaćanja troškova pravne pomoći, ovisno o imovinskom stanju podnositelja zahtjeva. Naime, predviđena je mogućnost da korisnik pravne pomoći, zavisno od svojih materijalnih prilika, sudjeluje u troškovima postupka u određenom postotku. Predloženo rješenje omogućuje racionalno korištenje sredstava, kao i jačanje odgovornosti pojedinca pri pokretanju i vođenju postupaka. Ujedno se omogućava ostvarivanje prava na pravnu pomoć većem broju korisnika uz ista raspoloživa sredstva.

Ovdje valja napomenuti da je Novelom Zakona iz srpnja 2011. godine detaljno uređen način povrata isplaćenog iznosa korištene pravne pomoći u slučaju uspjeha u sporu korisnika pravne pomoći.

---

¹³ Utrošena i rezervirana sredstva za 2011. godinu po pojedinim uredima državne uprave nalaze se u tabelarnom prilogu.

Zakonom je u članku 39. otvorena mogućnost da ministar financija može intervenirati u postupak i način obračuna troškova, budući da se isplate u konačnici vrše iz državnog proračuna Republike Hrvatske putem državne riznice. Ovu mogućnost ministar financija ne mora koristiti ako ocijeni da postojeći propisi o financijskom poslovanju na zadovoljavajući način uređuju isplate prema obračunatim troškovima.

Prema podacima iz sustava Državne riznice za 2011. godinu aktivnost A630048 Besplatna pravna pomoć planirana je u ukupnom iznosu od 4.000.000,00 kuna, te je provedenom preraspodjelom Vlade Republike Hrvatske i provedenim preraspodjelama do 5% po odobrenju ministrice financija smanjena na iznos od 1.671.300,00 kuna. Isto tako, prema podacima iz sustava Državne riznice ukupno su utrošena sredstva u iznosu od 1.601.906,42 kuna.

Proračuni pojedinih ureda državne uprave u 2011. godini iznosili su kako slijedi¹⁴:

Bjelovarsko-bilogorska županija, 63.262,00 kn

Brodsko-posavska županija, 234.262,00 kn

Dubrovačko-neretvanska županija, 30.000,00 kn

Grad Zagreb, 452.190,00 kn

Istarska županija, 80.000,00 kn

Karlovačka županija, 133.262,00 kn

Koprivničko-križevačka županija, 54.000,00 kn

Krapinsko-zagorska županija, 90.000,00 kn

Ličko-senjska županija, 64.000,00 kn

Međimurska županija, 124.000,00 kn

Osječko-baranjska županija, 450.000,00 kn

Požeško-slavonska županija, 40.000,00 kn

Primorsko-goranska županija, 140.000,00 kn

Sisačko-moslavačka županija, 222.262,00 kn

Splitsko-dalmatinska županija, 140.000,00 kn

Šibensko-kninska županija, 100.000,00 kn

---

¹⁴ Neutrošena (nerezervirana) sredstva vraćaju se krajem proračunske godine u Državni proračun. Iznos sredstava koja se vraćaju predstavlja razliku proračuna pojedine županije i rezerviranih sredstava izdanih uputnica/rješenja (predmetna tablica rezerviranih sredstava nalazi se u prilogu)

Varaždinska županija, 220.000,00 kn

Virovitičko-podravsko županija, 82.000,00 kn

Vukovarsko-srijemska županija, 390.000,00 kn

Zadarska županija, 131.000,00 kn

Zagrebačka županija, 152.262,00 kn.

V. AKTIVNOSTI MINISTARSTVA PRAVOSUĐA

Hrvatski sabor usvojio je u svibnju 2011. godine Izvješće o ostvarivanju prava na besplatnu pravnu pomoć i utrošenim sredstvima u 2010. godini.

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći stupio je na snagu 15. srpnja 2011. godine. Ove izmjene uklonile su nedostatke uočene u primjeni Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći i ugrađene su primjedbe Ustavnog suda Republike Hrvatske. Na taj način olakšan je pristup korisnicima sustavu besplatne pravne pomoći, što je vidljivo iz povećanog broja zahtjeva za ostvarivanje besplatne pravne pomoći.

Slijedom zakonskih rješenja Novele Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći iz srpnja 2011. godine, izrađeni su i objavljeni provedbeni propisi, i to: Pravilnik o obrascu zahtjeva za odobravanje pravne pomoći, obrascu rješenja o odobravanju korištenja pravne pomoći i evidenciji izdanih rješenja o odobravanju korištenja pravne pomoći (Narodne novine, broj 148/2011) i Pravilnik o kriterijima za vrednovanje projekata udruga ovlaštenih za pružanje primarne pravne pomoći i pravnih klinika te o načinu izvještavanja o izvršenju projekta (Narodne novine, broj 148/2011), od 16. studenoga 2011. godine.

Također, u cilju osiguranja pristupa sustavu besplatne pravne pomoći Ministarstvo pravosuđa i Hrvatska odvjetnička komora nastavlja s izradom liste odvjetnika koji su zainteresirani za pružanje besplatne pravne pomoći.

Predstavnici Ministarstva pravosuđa, Općinskog građanskog suda u Zagrebu, te Hrvatske odvjetničke komore sudjelovali su na međunarodnoj konferenciji pod nazivom "Legal Civil Aid in South-Eastern Europe", 20. i 21. listopada 2011. godine u Kijevu, u organizaciji francuskog veleposlanstva u Ukrajini. Kako je tema konferencije bila vezana za sustav besplatne pravne pomoći, hrvatski predstavnici održali su nekoliko predavanja na tu temu, te su predstavnici država sudionica (Ukrajina, Srbija, Rumunjska, Moldavija, Makedonija, Bugarska, Bosna i Hercegovina i Albanija) iskazali veliki interes za hrvatski model sustava besplatne pravne pomoći. Konferencija je potaknula jačanje suradnje zemalja jugoistočne Europe na tom polju izmjenom tzv. "dobre prakse".

14. studenoga 2011. godine započela je provedba Twinning Light projekta "Unaprjeđenje sustava pravne pomoći", vrijednog 230.000 eura koji se financira u sklopu IPA 2009 programa Europske unije za Hrvatsku. Zemlja partner je Republika Litva. Cilj projekta je ojačati efikasnost i profesionalizam u sudstvu u kontekstu šireg pristupa pravosuđu za sve društvene skupine. Važnost ovog projekta za sustav pravne pomoći Republike Hrvatske

ogleda se prvenstveno u tom što će se sustavnom analitikom postojećeg zakonodavnog okvira besplatne pravne pomoći ispraviti uočeni nedostaci, te će se tako iskoristiti puni potencijal sustava.

Također, u prostorijama Pravosudne akademije u sklopu provedbenih aktivnosti opisanog projekta održan je 19. prosinca 2011. godine Okrugli stol za suce i odvjetnike. Glavni cilj okruglog stola bio je dobivanje stručnog mišljenja sudaca koji donose odluke u predmetima iz područja građanskog prava, te odvjetnika koji pružaju besplatnu pravnu pomoć, s naglaskom na nedostatke sustava na svim razinama provedbe, a koje mišljenje će biti od značaja pri uvođenju potrebnih poboljšanja u postojeću strukturu sustava besplatne pravne pomoći, proceduru i praksu.

Nadalje, predstavnici Ministarstva pravosuđa i Općinskog građanskog suda u Zagrebu, u sklopu edukacijskog programa Pravosudne akademije, su 1. prosinca 2011. godine u Zagrebu i 24. siječnja 2012. godine u Rijeci, održali seminar za ukupno 40 – tak sudaca općinskih i županijskih sudova i sudskih savjetnika na temu "Novela Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći", u cilju daljnjeg upoznavanja sudaca o važnoj ulozi suda u svijetlu novih zakonskih rješenja.

VI. OCJENA STANJA

Od početka primjene Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći, podaci govore u prilog razvoja sustava, na način da se broj podnesenih zahtjeva kao i odobrenih zahtjeva za korištenje pravne pomoći povećao. Posebno je porast vidljiv u odobravanju i korištenju sekundarne pravne pomoći i korištenju pravnog savjeta, kao oblika koji korisnicima olakšava analizu postojećeg pravnog problema, te informaciju na koji način mogu zaštititi svoja prava i/ili izvršiti pojedine obveze.

Također, provedbom Twinning Light Projecta IPA 2009 "Unaprjeđenje sustava pravne pomoći", sustav će biti ocijenjen od strane eksperata Republike Litve, te će planiranim aktivnostima tijekom provedbe projekta, sustav postati razumljiviji i bliži predstavnicima sudske i upravne vlasti, ostalim aktivnim subjektima sustava, kao i široj javnosti. Prenesena znanja i novo naučene vještine provedbom ovog projekta pomoći će Ministarstvu pravosuđa u budućem unaprjeđenju sustava i njegovog daljnjeg oblikovanja u skladu sa stvarnim potrebama korisnika sustava.

Nadalje, tijekom trogodišnje provedbe Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći, uočeni su neki problemi koji bi daljnjim unaprjeđenjem sustava trebali biti uklonjeni. Naime, radi se prvenstveno o nedovoljnoj informiranosti građana o postojanju, kao i mogućnostima sustava pravne pomoći. Također, daljnje postojanje paralelnih sustava pravne pomoći uređenih posebnim propisima, te nejednaka pravna praksa sudova i ureda državne uprave u primjeni Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći.

Slijedom toga, nepobitna je uloga Ministarstva pravosuđa kao centralnog nositelja sustava, no također se nameće i potreba za daljnjim aktivnim uključivanjem ostalih nositelja sustava u proces njegovog daljnjeg osnaženja i osuvremenjivanja u skladu sa zahtjevima razvoja društva u cjelini.

IZVJEŠĆE O OSTARIVANJU PRAVA NA PRAVNU POMOĆ I UTROŠKU SREDSTAVA U 2011. GODINI

SAŽETAK SADRŽAJA

U uvodnom dijelu Izvješća daje se kratki osvrt na institut pravne pomoći kako je on uređen Zakonom o besplatnoj pravnoj pomoći, te se ističe važnost njegovog donošenja.

U drugom dijelu daje se pregled zakonodavnog okvira sustava, uz poseban osvrt na pravnu praksu Europskog suda za ljudska prava, kao i mišljenje izraženo u obrazloženju Odluke Ustavnog suda Republike Hrvatske, od 6. travnja 2011. godine, a koja su značajno utjecala na nova zakonska rješenja. Nadalje, daje se pregled institucionalnog okvira koji čine uredi državne uprave koji u prvom stupnju odlučuju o zahtjevima građana za odobravanje korištenja pravne pomoći, te Ministarstvo pravosuđa koje kao žalbeno tijelo provodi drugostupanjski postupak i nadzire primjenu Zakona, te je odgovorno za funkcioniranje sustava u cjelini.

U središnjem i najopširnijem dijelu Izvješća, daje se statistički pregled broja podnesenih i odobrenih zahtjeva na razini cjelokupnog teritorija Republike Hrvatske, kao i po pojedinim županijama. Nadalje, daje se pregled utroška sredstava osiguranih za sustav pravne pomoći u Državnom proračunu Republike Hrvatske za 2011. godinu, po pojedinim uredima i ukupno za 2011. godinu. Također, iskazani su podaci u odnosu na vrste pružene pravne pomoći, te pružatelje koji su pojedine oblike pravne pomoći pružili. Ovaj dio također sadrži podatke o korisnicima pravne pomoći prema prebivalištu/boravištu, odnosno državljanstvu.

U završnom dijelu Izvješća opisane su aktivnosti Ministarstva pravosuđa u procesu daljnjeg jačanja sustava pravne pomoći, te se daje i ocjena stanja obzirom na rezultate postignute u promatranom razdoblju.